

CARE4YOUTH
Inclusion for Youth in the Care System
through Non-Formal Learning and Outdoor Sports

Nacionalni izveštaj

Srbija

Co-funded by
the European Union

Nacionalni izveštaj

U nastojanju da se stekne sveobuhvatno razumevanje izazova sa kojima se suočavaju mladi iz sistema socijalne zaštite prilikom prelaska u odraslo doba, projekat CARE4YOUTH istražuje različite aspekte njihovih života.

Ovaj sveobuhvatni **Nacionalni izveštaj** predstavlja dragoceni alat, fokusirajući se na ključne oblasti kao što su demografski podaci, obrazovne potrebe, izazovi u oblasti zapošljavanja i socijalne inkluzije, mogućnosti za bavljenje sportom i slobodnim aktivnostima, kao i na primere uspešnih praksi.

Kroz dubinske fokus grupe, online ankete i analizu mogućnosti za sportske i slobodne aktivnosti, izveštaj osvetljava višeslojnu stvarnost učesnika iz različitih partnerskih zemalja.

Sekcija 1: Demografski pregled Izveštaj prikazuje demografsku sliku, pružajući uvid u ukupan broj mladih u sistemu socijalne zaštite ili onih koji ga napuštaju, raspodelu po uzrastu i polu. Takođe se obrađuju podaci o migracijama i imigracijama, dajući sveobuhvatan uvid u poreklo učesnika.

Sekcija 2: Analiza potreba Obrazovne, socijalne i potrebe u oblasti zapošljavanja detaljno se razmatraju, uključujući dostupnost obrazovanja, postojeće sisteme podrške za mentalno zdravlje, programe stručnog osposobljavanja i izazove u pronalaženju posla. Ova sekcija pruža sveobuhvatnu analizu prepreka sa kojima se ciljana grupa suočava.

Sekcija 3: Mogućnosti za zapošljavanje Ispitujući lokalno tržište rada, inicijative vlade i angažman privatnog sektora, ova sekcija osvetljava dostupne prilike za učesnike. Priče o uspehu mladih koji su se zaposlili dodatno potvrđuju potencijal u regionu.

Sekcija 4: Izazovi i prepreke Obrađujući pitanja diskriminacije, pravnih barijera i institucionalnih izazova, ova sekcija jasno prikazuje prepreke koje je neophodno ukloniti. Strategije za prevazilaženje tih izazova ključne su za uspostavljanje ravnopravnih uslova.

Sekcija 5: Sportske i rekreativne mogućnosti i kapaciteti Od postojećih kapaciteta do programa angažovanja mladih i primera dobre prakse, ova sekcija istražuje ulogu sporta i slobodnih aktivnosti u životima učesnika. Finansijske prepreke, nedostatak informisanosti i diskriminacija identifikovani su kao barijere, naglašavajući oblasti za intervenciju.

Sekcija 6: Dobre prakse i uspešne priče Detaljni izveštaji o identifikovanim primerima dobre prakse pružaju dragocen uvid u ono što funkcioniše. Ovi izveštaji, usklađeni sa ciljevima projekta CARE4YOUTH, nude okvir za efikasne intervencije.

Sekcije 7 i 8: Nalazi iz fokus grupa i online anketa Analizom diskusija iz fokus grupa i odgovora iz online anketa, izveštaj se bavi karijernim težnjama, zapošljivim veštinama, izazovima i preferencama učesnika kada je reč o slobodnim aktivnostima. Podaci osvetljavaju raznolike aspiracije učesnika i oblasti gde je podrška najpotrebnija.

Sekcija 9: Zaključci Holističko razumevanje dobijeno kroz fokus grupe, ankete i analize sportskih i rekreativnih sadržaja čini temelj zaključaka izveštaja. Naglašavaju se višestruke potrebe i težnje učesnika, koje su ključne za oblikovanje sveobuhvatnih preporuka i razvoj ciljanih programa i inicijativa.

Sekcija 1: Demografski pregled

Kada je reč o dostupnim podacima u Srbiji do danas, postoji nedostatak zvaničnih statistika koje se odnose na mlade iz sistema socijalne zaštite, u okviru definisanog starosnog opsega. Informacije iznete u ovom izveštaju zasnovane su na objedinjavanju podataka iz različitih izvora, uključujući izveštaje i istraživanja institucija poput Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu, Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Ministarstva turizma i omladine, Komesarijata za izbeglice i migracije Republike Srbije, Nacionalne službe za zapošljavanje, kao i brojnih organizacija civilnog društva.

Prema dostupnim podacima, tokom 2022. godine, 574 dece mlađe od 18 godina bez roditeljskog staranja koristilo je usluge rezidencijalne zaštite, dok je 4.869 dece bilo u hraniteljskim porodicama, što ukupno čini 5.443 dece. Važno je napomenuti da broj dece u prihvatilištima nije uključen, s obzirom na to da Republički zavod za socijalnu zaštitu poseduje podatke isključivo o deci smeštenoj u licencirana prihvatilišta, iako su, prema Zakonu o socijalnoj zaštiti, prihvatilišta takođe prepoznata kao oblik usluge smeštaja.

U pomenutim rezidencijalnim ustanovama za decu i mlade bez roditeljskog staranja, boravilo je 135 mladih uzrasta od 18 do 25 godina, pri čemu su 53,3% činili muškarci, a 46,7% žene. Stopa dece u rezidencijalnoj i hraniteljskoj zaštiti krajem 2022. godine iznosila je 45,8 na 10.000 dece, što predstavlja najnižu stopu u poslednjih deset godina. Konkretno, stopa dece u rezidencijalnoj zaštiti iznosila je 4,8, svrstavajući Srbiju među evropske zemlje sa najnižim stopama dece u ovakvim ustanovama, uz smanjenje od 31,9% u periodu od 2013. do 2022. godine.

Prema podacima UNICEF-a iz 2021. godine, više od 1,5 miliona izbeglica i migranata prošlo je kroz Srbiju od 2015. godine, među kojima je između četvrtine i trećine činila deca, od kojih je 10–50% bilo bez pratnje ili odvojeno od porodice. I pored efektivnog zatvaranja Balkanske rute početkom 2016. godine, izbeglice i migranti i dalje pristižu u Srbiju, iako sa sve ograničenijim mogućnostima za nastavak puta ka željenim destinacijama.

Deca bez pratnje, registrovana na ovoj ruti, često su stariji muški adolescenti koje su roditelji procenili kao dovoljno odrasle da preuzmu odgovornost za sebe i svoje porodice.

Prema poslednjem Statističkom pregledu UNHCR-a, ukupan broj dece bez pratnje u centrima iznosio je 28 u januaru 2024. godine, u poređenju sa 111 krajem decembra 2023. godine. Migranti iz Sirije čine većinu i u azilnim i u tranzitnim centrima, iako se nacionalnost često ne dokumentuje zbog prirode kretanja tih lica.

Migracioni profil Republike Srbije za 2022. godinu beleži 4.179 izdatih potvrda o izraženoj nameri za traženje azila, uključujući 679 maloletnika, od kojih su 82 bez pratnje (79 dečaka i 3 devojčice).

Izvori:

1. <http://www.zavodsz.gov.rs/media/2573/izvestaj-o-rad-u-ustanova-za-decu-i-mlade-2022.pdf>
2. <http://www.zavodsz.gov.rs/media/2572/izvestaj-o-rad-u-csr-u-2022-godini.pdf>
3. <https://www.unhcr.org/rs/wp-content/uploads/sites/40/2024/02/JAN-Stat-Snapshot.pdf>
4. [Refugee and Migrant Response | UNICEF](#)
5. [МИГРАЦИОНИ ПРОФИЛ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА 2022. ГОДИНУ](#)

Sekcija 2: Analiza potreba

U ustanovama koje se bave brigom o deci i mladima bez roditeljskog staranja, svega 1,1% dece uzrasta za osnovnu školu je isključeno iz obrazovnih prilika. U poslednje tri godine primećen je porast broja dece upisane u redovne osnovne škole, pri čemu je 2022. godine broj dece u redovnim školama prvi put premašio broj dece upisane u specijalizovane škole.

Mladi su angažovani kroz različite obrazovne programe, pri čemu je zabeležen nizak procenat napuštanja školovanja (3%) i značajan broj onih koji nastavljaju obrazovanje na višim školama i fakultetima (25%).

Tokom školske 2022/23. godine, 131 učenik migrantskog porekla bio je upisan u škole, što predstavlja 87% školske populacije migranata. Među osnovcima i srednjoškolcima registrovano je 14, odnosno 12 maloletnika bez pratnje.

Kada je reč o sistemima podrške i postojećim socijalnim programima, istraživanja¹ ukazuju na ozbiljne nedostatke u pripremi mladih za samostalan život, posebno u okviru sistema podrške za mlade bez roditeljskog staranja. Profesionalci često polaze od sopstvenog viđenja samostalnosti, zanemarujući stvarne potrebe mladih u tranziciji iz alternativne zaštite. Za uspešan prelazak u samostalan život, neophodna je sveobuhvatna podrška koja obuhvata kako razvoj stručnih veština, tako i praktičnih životnih veština.

Organizacije civilnog društva imaju ključnu ulogu u odgovoru na ove potrebe. Na primer, Psihosocijalna inovaciona mreža sprovodi *Program solidarnosti*, pružajući besplatnu psihološku pomoć ranjivim grupama, uključujući decu i mlade bez roditeljskog staranja, kroz individualne i grupne terapije.

Centar za pozitivni razvoj mladih (CEPORA) kroz program Centar za podršku mladima nudi karijerno savetovanje, razvoj socijalnih veština, individualno savetovanje, vršnjačko mentorstvo i aktivnosti u okviru Omladinskog kluba.

Istraživanje o položaju i potrebama mladih u Srbiji iz 2022. godine² pokazalo je da 26% ispitanika vidi nezaposlenost i ekonomske probleme kao najveći izazov. Uprkos postojanju programa stručnog usavršavanja i mogućnostima zapošljavanja, mladi često nisu dovoljno informisani o ovim prilikama niti o postojećim resursima institucija.

Ključni nalazi uključuju:

- 95,7% ispitanika nije primilo nikakvu spoljašnju podršku za lični razvoj i unapređenje veština u prethodnoj godini;
- 79,6% nije pohađalo dodatne kurseve ili obuke van formalnog obrazovanja;
- 97,9% nije učestvovalo u programima neformalnog obrazovanja koje sprovode omladinski radnici;
- 87,4% nije imalo priliku da učestvuje u programu stručne prakse;

¹ <https://rfpn.fpn.bg.ac.rs/bitstream/id/477/688.pdf>

² [ИСТРАЖИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА И ПОТРЕБА МЛАДИХ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ](#)

- 75,4% nije upoznato sa postojećim merama podrške za samozapošljavanje i socijalno preduzetništvo.

Sekcija 3: Prilike za zapošljavanje

Prema podacima iz Infostud centra za zapošljavanje za 2022. godinu³, najviše prilika za zaposlenje bilo je u oblastima trgovine, prodaje, IT sektora, mašinstva, administracije i ugostiteljstva. Najveći broj oglasa bio je za prodavce, vozače, magacionere, administrativne radnike i radnike u proizvodnji. Deficit radne snage primećen je naročito kod niskokvalifikovanih zanimanja, što je dovelo do povećanog uvoza radne snage iz inostranstva.

Oglasi za poslove koji zahtevaju niže kvalifikacije bili su najbrojniji – 61% oglasa odnosilo se na osobe sa srednjim stručnim obrazovanjem, dok je 35% bilo namenjeno kandidatima sa višim obrazovanjem. Takođe, zabeležen je porast oglasa namenjenih studentima (14%), kao podrška njihovom prvom ulasku na tržište rada.

Broj nezaposlenih mladih uzrasta od 15 do 24 godine u četvrtom kvartalu 2023. godine⁴ iznosio je 55.100, dok je stopa NEET mladih (koji nisu ni u obrazovanju, ni u zaposlenju, ni na obuci) iznosila 13,8%.

Program "Moja prva plata"⁵ ima za cilj podsticanje osposobljavanja mladih za zapošljavanje i podršku privredi u rešavanju problema nedostatka radne snage. U okviru programa, država pokriva deo troškova poslodavcima za mlade bez radnog iskustva, uzrasta do 30 godina, sa srednjom školom ili fakultetom. Ipak, prema istraživanju iz 2022. godine, čak 96,3% mladih ispitanika izjavilo je da nije učestvovalo u ovom programu.

Takođe, kroz Nacionalnu službu za zapošljavanje, država nudi subvencije⁶ za zapošljavanje mladih iz teže zapošljivih kategorija, uključujući mlade bez završene srednje škole, kao i one iz hraniteljskih porodica i sistema socijalne zaštite.

Dodatno, pilot-program *Garancija za mlade*⁷ biće implementiran do kraja 2026. godine. Ovaj program predviđa da mladi do 30 godina dobiju kvalitetnu ponudu za zaposlenje, nastavak obrazovanja ili stručno usavršavanje u roku od četiri meseca od ulaska u status nezaposlenosti ili završetka formalnog obrazovanja. Za uspešnu realizaciju programa, prepoznata je potreba za uspostavljanjem snažnih partnerstava – naročito između relevantnih institucija iz oblasti rada i zapošljavanja, socijalne zaštite, obrazovanja,

³ <https://poslovi.infostud.com/vesti/Prethodna-godina-u-znaku-deficita-i-uvoza-radne-snage/56404>

⁴ <https://www.nsz.gov.rs/filemanager/Files/Dokumenta/Statisti%C4%8Dki%20bilteni/2023/Bilten%20NSZ%20-%20Decembar%202023.pdf>

⁵ <https://mojaprva plata.gov.rs/o-programu>

⁶ <https://www.nsz.gov.rs/live/nudite-posao/subvencija-za-zapojavanje-nezaposlenih-lica-iz-kategorije-te-e-za-po-ljivih.cid266>

⁷ <https://nsz.gov.rs/filemanager/Files/Dokumenta/Garancija%20za%20mlade/Youth%20Guarantee%20Implementation%20Plan%202023-2026.pdf>

omladine, ekonomije i finansija, poslodavaca, organizacija civilnog društva, kancelarija za mlade i drugih aktera na tržištu rada.

Nacionalna služba za zapošljavanje nudi niz programa stručne obuke, kao meru aktivne politike zapošljavanja usmerene prvenstveno na nezaposlene osobe. Cilj ove mere je povećanje nivoa kompetencija, konkurentnosti i zapošljivosti nezaposlenih kroz sticanje dodatnih znanja i veština za obavljanje poslova u okviru postojeće ili nove profesije.

* Nakon smrti majke, M.M. je smeštena u hraniteljsku porodicu. Tokom osam godina provedenih u tom sistemu, suočila se sa brojnim teškoćama. Nakon što je napustila sistem, došla je u *Kuću mogućnosti*, program koji vodi nevladina organizacija Centar Zvezda. Tamo je pronašla mir i osećaj pripadnosti i ostala dok nije pronašla posao u inostranstvu, nekoliko meseci kasnije.

"Kuća mi je mnogo pomogla u trenutku kada nisam mogla da shvatim šta se dešava sa mojim životom, nisam imala gde da odem. Stalno razmišljam o tome šta bi bilo da nisam imala priliku da budem ovde. Ali znam da ovu odluku ne bih mogla da donesem da su okolnosti bile drugačije i da nije bilo Kuće i svih ljudi koji su mi pomogli."

Sekcija 4: Izazovi i prepreke

Diskriminacija prema mladima iz sistema socijalne zaštite u Srbiji nije retka pojava. Oni se često suočavaju sa društvenom stigmom zbog svog porekla, što može negativno uticati na njihove šanse za zapošljavanje. Diskriminacija se može manifestovati kroz nevoljnost poslodavaca da zaposle osobe sa iskustvom života u sistemu socijalne zaštite, kao i kroz šire društvene predrasude koje umanjuju njihove sposobnosti. Ova stigma može dovesti do gubitka samopouzdanja i dodatno otežati njihovu integraciju na tržište rada.

Pravni izazovi takođe postoje, uključujući diskriminatorne prakse prilikom zapošljavanja i nedostatak specifičnih pravnih zaštita za mlade iz sistema socijalne zaštite. U nekim slučajevima, postoje i zakonske prepreke za pristup određenim profesijama ili dobijanje licenci, što dodatno otežava njihovu situaciju. Neophodno je zagovarati inkluzivne politike zapošljavanja koje garantuju jednaka prava i mogućnosti za ovu grupu mladih.

Unutar sistema socijalne zaštite prisutne su institucionalne prepreke koje otežavaju uspešnu tranziciju mladih ka zaposlenju. Nedostatak standardizovanih praksi podrške na nacionalnom nivou dovodi do značajnih razlika između lokalnih zajednica, pri čemu mladi u manje razvijenim sredinama dobijaju manje podrške u odnosu na vršnjake u urbanim centrima.

Takođe, nedovoljna ulaganja u stručne obuke, obrazovanje i karijerno savetovanje unutar sistema dodatno otežavaju razvoj potrebnih veština. Bez odgovarajuće podrške, proces tranzicije iz sistema u samostalan život može biti izrazito težak.

Rešavanje institucionalnih izazova zahteva sveobuhvatne reforme unutar sistema socijalne zaštite, sa ciljem da se prioritetno podrži tranzicija mladih iz sistema ka samostalnom životu i zapošljavanju.

To podrazumeva obezbeđivanje ciljanih usluga podrške, mentorskih programa i partnerstava sa poslodavcima kako bi se olakšao prelazak na tržište rada.

Ipak, za prevazilaženje ovih izazova neophodan je višeslojan pristup koji uključuje saradnju državnih institucija, organizacija civilnog društva, poslodavaca i šire zajednice, kako bi se uklonile diskriminatorne prakse, reformisali zastareli zakoni i unapredili sistemi podrške za mlade koji izlaze iz sistema socijalne zaštite i traže zaposlenje.

Sekcija 5: Sportske i rekreativne mogućnosti i kapaciteti

Kada se posmatra situacija na nacionalnom nivou, uslovi i mogućnosti za bavljenje sportom značajno variraju. U većim gradovima postoje otvorene teretane koje su dostupne svim građanima bez nadoknade, ali njihov kapacitet je ograničen i postaju nepraktične tokom nepovoljnih vremenskih uslova. U manjim sredinama, sportske mogućnosti su još ograničenije.

Tokom školskih raspusta prethodne godine, organizovane su besplatne sportske aktivnosti za učenike osnovnih i srednjih škola, ali za ograničen broj učesnika i, nažalost, isključivo u glavnom gradu.

Redovno bavljenje fizičkom aktivnošću trebalo bi da bude neizostavni deo zdravog razvoja dece i mladih. Međutim, imajući u vidu specifičan kontekst u kom se razvijaju mladi bez roditeljskog staranja – kako fizički, tako i emocionalno – neophodno je razmotriti na koji način fizička aktivnost može doprineti njihovom sveukupnom razvoju.

Danas, pod uticajem šireg društvenog konteksta i uz nedostatak stručnog osoblja angažovanog na njihovoj brizi, jedan od ključnih problema jeste organizacija slobodnog vremena, naročito kada su u pitanju fizičke aktivnosti. U okviru ustanova socijalne zaštite ne postoji posebno zadužena osoba za ovu oblast, a sistem ne prepoznaje značaj stručnjaka iz oblasti fizičkog vaspitanja i sporta u radu sa mladima iz institucija. Ovakav kontekst zapravo predstavlja prostor za delovanje organizacija civilnog društva kroz projekte sportskog i rekreativnog karaktera, koji su stručno i profesionalno utemeljeni.

Ukoliko se posmatra iz ugla sektora socijalne zaštite, uloga civilnog sektora može se definisati kao spoljni saradnik internom sistemu socijalne zaštite, predstavljajući na taj način *poduženu ruku* alternativnih oblika podrške deci.

Jedan od inspirativnih primera jeste priča Džavida Jašarija (1993), koji je većinu svog života proveo u ustanovama socijalne zaštite. Pošto je izgubio status studenta, morao je da napusti Centar za decu i mlade bez roditeljskog staranja. U tom trenutku uključio se u program *Kuća mogućnosti*, koji vodi Centar Zvezda. Zahvaljujući podršci programa, intenzivirao je pripreme za ispite i počeo uspešno da polaže ispite na Visokoj školi za sport i zdravlje. Istovremeno je nastavio da trenira ragbi.

Danas je Džavid reprezentativac Srbije i član Ragbi kluba Partizan. Njegov put pokazuje da i mladi iz sistema socijalne zaštite mogu uspeti u sportu i postati uzor drugima, naročito onima koji se suočavaju sa sličnim izazovima.

Sekcija 6: Primeri dobre prakse i uspešne priče

Kuća mogućnosti	
I. Pregled dobre prakse	
Lokacija	Beograd, Kragujevac, Niš
Godina i trajanje	2014 - u toku
Autor	Centar za socijalnu integraciju dece i mladih „Zvezda“, Beograd
Opis	Svaka priča deteta bez roditeljskog staranja je jedinstvena, ali jedno pitanje je zajedničko za sve – kuda i kako dalje nakon napuštanja hraniteljskih porodica i ustanova za decu bez adekvatnog staranja? Njihov samostalan život formalno počinje sa 18 godina, ali se postavlja pitanje – da li su u tom uzrastu zaista dovoljno spremni i zreli da se snađu u odraslom životu? Činjenica da se u našem društvu mladi u proseku osamostaljuju tek sa 31,1 godinu dodatno potvrđuje da je 18 godina prerano. Zakon o socijalnoj zaštiti nedovoljno prepoznaje potrebe mladih koji izlaze iz sistema, ostavljajući ih nespremni za realne životne izazove. Osnovne životne veštine poput kuvanja, pisanja CV-a, održavanja higijene, pronalaženja zaposlenja i druge, često izostaju. Kako bi se ovaj jaz prevazišao, osmišljen je program <i>Kuća mogućnosti</i>, koji obezbeđuje smeštaj i obuku za životne veštine, osnažujući mlade za samostalan život. Trenutno postoje tri kuće – u Beogradu, Kragujevcu i Nišu.
Ciljna grupa	Program podržava mlade uzrasta od 18 do 26 godina koji izlaze iz sistema socijalne zaštite, uključujući hraniteljsku brigu i relevantne institucije (ustanove za decu bez roditeljskog staranja, prihvatilišta, ustanove za decu sa problemima u ponašanju). Podrška je dostupna i mladima iz socijalno ugroženih sredina koji su na putu ka osamostaljenju.
II. Relevantnost za CARE4YOUTH i EU Strategiju za mlade	
Socijalna inkluzija	U <i>Kući mogućnosti</i> mladi dobijaju svakodnevnu podršku vaspitača – „kućnih roditelja“ – koji im pomažu u učenju životnih veština i savladavanju izazova u svakodnevnom funkcionisanju. Među njima su izgradnja čvrstih društvenih konekcija i povećanje društvene uključenosti. Živeći sa vršnjacima sličnog životnog iskustva i uz kontinuiranu podršku stručnjaka, razvijaju snažnije društvene veze, osećaj pripadnosti i brige koji često nedostaju u institucionalnim okvirima, poput ustanova socijalne zaštite i hraniteljskim porodicama.
Zapošljivost	U okviru Centra Zvezda funkcioniše kreativna radionica pod nazivom <i>Zvezda suveniri</i>, u kojoj mladi izrađuju mirisne sveće, dekorativne aranžmane za razne prilike, drvene ukrase, novogodišnje ikebane i druge predmete. Nakon izrade, mladi svoje suvenire izlažu i prodaju na štandovima – najčešće

Kuća mogućnosti	
	u periodu pred Novu godinu i Božić, kada je potražnja za ovim proizvodima najveća. Učesnici koji aktivno učestvuju u radu radionice imaju priliku da zarade džeparac i dobiju simboličnu finansijsku nagradu za svoj trud. Kroz sticanje znanja o izradi suvenira, mladi ujedno razvijaju i preduzetničke i prodajne veštine koje im mogu koristiti i u budućnosti.
Uključenost u sportske aktivnosti	Sportske aktivnosti nisu formalno uključene u ovu dobru praksu.
Uključenost u slobodne aktivnosti	Tokom dana, mladi su uglavnom angažovani na obrazovnim ili profesionalnim aktivnostima. Neki pohađaju visoko obrazovanje, drugi su zaposleni, dok oni koji ranije nisu imali podršku često završavaju srednju školu i razmišljaju o budućem profesionalnom usmerenju. Kada je reč o slobodnim aktivnostima, radionice izrade suvenira predstavljaju glavnu formu angažovanja. Takođe, mladi koji borave u Kući često posećuju bioskope, pozorišta, kulturne događaje i slične izlaske – najčešće u pratnji kućnih roditelja.
Usklađenost sa EU Strategijom za mlade	Program <i>Kuća mogućnosti</i> i radionica <i>Zvezda suveniri</i> predstavljaju inicijative koje su u snažnom skladu sa ciljevima EU Strategije za mlade. Obezbeđivanjem smeštaja i obuke za osnovne životne veštine, program osnažuje mlade koji izlaze iz sistema socijalne zaštite, podstičući njihovu samostalnost i socijalnu uključenost. Na taj način odgovara na značajan nedostatak podrške koji postoji za mlade nakon napuštanja sistema, što je i prepoznato kao prioritet u okviru EU strategije – posebno kroz obezbeđivanje prilika za učenje, obuku i zapošljavanje. Dodatno, radionica <i>Zvezda suveniri</i> mladima ne pruža samo priliku da steknu preduzetničke i prodajne veštine, već im omogućava i da ostvare prihod i dobiju priznanje za svoj rad.
III. pristupi i metode prilagođeni ciljnim grupama	
Lični razvoj	Mladi koji su bili ili su još uvek deo programa <i>Kuća mogućnosti</i> često ističu koliko im je ovaj program značajan – posebno zbog podrške koju dobijaju u razvoju veština, motivacije i samopouzdanja, što je ključno za njihovu tranziciju ka samostalnom životu.
Perspektive zainteresovanih strana	Ljudi iz Centra ističu da, iako njihov program ima ogroman uticaj na mlade koji izlaze iz sistema socijalne zaštite, primetan je izostanak sistemске podrške od strane nadležnih državnih institucija. Ta podrška bi trebalo da započne dok su mladi još uvek u sistemu, kako bi se na vreme i postepeno pripremili za samostalan život. Kako je rekao jedan mladić koji je odrastao u ustanovama socijalne zaštite: „Postoje dva velika šoka u životu deteta bez roditeljskog staranja – prvi je kada

Kuća mogućnosti	
	<i>uđeš u sistem, a drugi kada ga napustiš.“</i>
Ishodi učenja	Boravak u <i>Kući mogućnosti</i> podrazumeva sticanje životnih veština poput kuvanja, vođenja domaćinstva i sličnog. Pored toga, Centar pomaže mladima da se uključe u obrazovni sistem – podržavaju ih u završavanju kurseva jezika, obuka digitalne pismenosti, dobijanju vozačke dozvole i razvijanju različitih veština koje su im potrebne za zapošljavanje. Kroz segment socijalnog preduzetništva, koji ujedno predstavlja i jedan od izvora finansiranja programa, mladi razvijaju dragocene veštine kao što su timski rad, strpljenje i samopouzdanje – kroz proces kreiranja i prodaje proizvoda. Iako mogućnost da zarade novac jeste motivišući faktor, ključna vrednost leži u razvoju korisnih navika i razumevanju celokupnog procesa – od ideje, preko izrade, pa sve do plasmana proizvoda. Učesnici su uključeni u sve korake, u skladu sa svojim interesovanjima i mogućnostima, čime stižu znanja i iskustva korisna za buduće profesionalne puteve. Pored toga, neki od učesnika ističu i porast tolerancije i empatije među sobom, proisteklih iz međusobnog razumevanja brojnih izazova koje su iskusili tokom detinjstva i adolescencije.
Dugoročni efekti	Pre dve godine, u Nišu je otvoren salon za šišanje pasa, čija je vlasnica dvadesetdvogodišnja M.M., bivša korisnica programa <i>Kuća mogućnosti</i>, koja je imala jasnu viziju i želju za svoje buduće zanimanje. Kako bi ostvarila tu ideju, dobila je potrebnu podršku od Centra Zvezda. <i>„Završila sam jednogodišnji kurs za frizera pasa. Kada sam krenula, niko mi nije rekao da ću dobiti pomoć za otvaranje salona – delovalo je kao da žele da vide da li to zaista želim. Ipak, bila sam odlučna da otvorim salon bez obzira na sve. Na kraju sam dobila sredstva i sada radim posao koji volim. Nije lako, ali verujem da ću uspeti“,</i> kaže M.M.
IV. Digitalni i alati za neformalno učenje	
Korišćenje digitalnih alata	N/A
Alati za neformalno učenje	Radionice izrade suvenira predstavljaju jedan od najvrednijih oblika neformalnog obrazovanja u okviru programa.
V. Uticaj i rezultati	
Rezultati i dostignuća	Trenutno u Srbiji postoje tri <i>Kuće mogućnosti</i> – jedna u Beogradu, u kojoj boravi devet mladih, druga u Kragujevcu sa četiri korisnika, i treća u Nišu koja pruža smeštaj za šest osoba. Tokom deset godina rada, kroz program Centra Zvezda prošlo je gotovo 100

Kuća mogućnosti

	mladih ljudi. Svaki od njih je dobio podršku u najosetljivijim trenucima, često se osećajući napušteno od strane institucionalnog sistema. Centar Zvezda im je pokazao da postoji neko ko ih vidi i priznaje, čak i nakon što izađu iz sistema socijalne zaštite, nudeći im nadu da mogu da pronađu svoj smisao i pravac u životu, uprkos zbunjenosti i strahu. Ipak, iako Centar nudi privremeni "siguran prostor", relevantne institucije bi trebalo da daju prioritet obezbeđivanju sveobuhvatne psihološke podrške, kako bi se ovim mladima pomoglo da prevaziđu dugotrajne traume koje su doživeli. Socijalni radnici iz Centra Zvezda prepoznaju upravo taj segment kao izuzetno važnu kariku u lancu podrške.
Praćenje efekata	Iako ne postoje formalni pokazatelji za evaluaciju programa (osim broja mladih koji su prošli kroz njega), tim Centra Zvezda ostaje u kontaktu sa bivšim korisnicima, kako bi bili informisani o njihovim narednim koracima i pružili dodatnu podršku kad god je to moguće.
VI. Potencijal za integraciju u CARE4YOUTH	
Ključne lekcije	Mladima u tranziciji ka samostalnom životu potrebni su i podrška i osećaj pripadnosti. Potreban im je neko na koga mogu da se oslone.
Mogućnost integracije	Jedan od segmenata koji se može direktno preneti u CARE4YOUTH jeste rad na razvoju životnih i profesionalnih veština koje su mladima neophodne za osamostaljenje nakon izlaska iz sistema socijalne zaštite.
Izazovi i adaptacije	Jedan od izazova može biti ograničeno vreme za realizaciju. Rešenje bi moglo biti u adaptaciji modela učenja tako da mladi mogu samostalno da ga nastave i nakon završetka aktivnosti u okviru projekta.
Drugo	Aktivnosti Centra Zvezda
Saglasnost	/

Karijerni centar <i>Jaki mladi</i>	
I. Pregled dobre prakse	
Lokacija	Beograd
Godina i trajanje	2017 - u toku
Autor	SOS Dečija sela Srbije
Opis	S obzirom na visoku stopu nezaposlenosti u Srbiji i izazove sa kojima se suočavaju mladi iz ranjivih porodica u procesu traženja posla i osamostaljivanja, SOS Dečija sela Srbije su pokrenula sveobuhvatan program pod nazivom „<i>Jaki mladi – Socijalna inkluzija i ekonomska održivost mladih u riziku</i>“, sa ciljem ekonomskog osnaživanja ove ciljne grupe. U okviru programa, 2017. godine otvoren je Karijerni centar <i>Jaki mladi</i> u Beogradu.
Ciljna grupa	Centar je namenjen mladima uzrasta od 16 do 30 godina sa teritorije Beograda koji su imali ili i dalje imaju status deteta bez roditeljskog staranja, kao i onima koji su uključeni u programe podrške porodicama u riziku koje vodi SOS Dečija sela.
II. Relevantnost za CARE4YOUTH i EU Strategiju za mlade	
Socijalna inkluzija	Centar okuplja raznoliku grupu mladih, podstičući socijalne veze i aktivno učešće kroz radionice i razne aktivnosti. Zahvaljujući učešću u programu kroz brojne radionice i treninge, mladi su osnaženi za pronalaženje zaposlenja, ali i za veću socijalnu integraciju, što pozitivno utiče na njihovo opšte blagostanje i povezivanje sa zajednicom.
Zapošljivost	Centar pruža širok spektar usluga prilagođenih specifičnim potrebama mladih. Usluge prevazilaze klasično posredovanje u zapošljavanju, obuhvatajući individualno psihosocijalno savetovanje i osnaživanje sa ciljem ne samo pronalaska već i održavanja zaposlenja. U skladu sa personalizovanim planovima razvoja, koje mladi izrađuju sa savetnicima, učesnici imaju pristup sledećim aktivnostima: • Stručne obuke za unapređenje zapošljivosti • Kursevi stranih jezika • Kursevi digitalne pismenosti • Obuka za vozačku dozvolu (kategorija B) • Praksa ili stručno osposobljavanje kod poslodavaca • Pristup informatičkoj učionici sa 9 računara, štampačem i skenerom Za mlade koji žele da pokrenu sopstveni biznis, dostupna je i specijalizovana obuka za preduzetništvo. Po završetku obuke, učesnici mogu dobiti bespovratnu finansijsku podršku za kupovinu opreme i početne troškove, uz kontinuiranu mentorsku podršku.

Karijerni centar <i>Jaki mladi</i>	
Uključenost u sportske aktivnosti	Sportske aktivnosti nisu formalno uključene u ovu dobru praksu.
Uključenost u slobodne aktivnosti	Pored navedenih aktivnosti, Centar mladima nudi prostor za susrete, druženje, kreativne radionice i slične sadržaje.
Usklađenost sa EU Strategijom za mlade:	Širok spektar usluga koje Centar pruža u potpunosti je usklađen sa ciljevima definisanim u EU Strategiji za mlade. Pružanjem personalizovane podrške koja prevazilazi klasično posredovanje u zapošljavanju – uključujući individualno psihosocijalno savetovanje i aktivnosti osnaživanja – Centar odgovara na višesložen set potreba mladih, podstičući njihovu socijalnu inkluziju i aktivno učešće u društvu. Fokus na individualne planove razvoja, kao i dostupnost profesionalnih obuka, kurseva jezika i digitalne pismenosti, odražava strateški cilj EU da unapredi zapošljivost mladih i omogući im nove prilike za učenje i usavršavanje. Dodatno, kroz specijalizovane obuke za preduzetništvo i finansijsku podršku za pokretanje biznisa, Centar direktno doprinosi cilju EU Strategije koji se odnosi na razvoj preduzetničkih veština i ekonomsko osnaživanje mladih. Kroz ove inicijative, Centar daje konkretan doprinos opštem cilju EU Strategije za mlade – obezbeđivanju sveobuhvatnog razvoja i društvene uključenosti mladih širom Evrope.
III. pristupi i metode prilagođeni ciljnim grupama	
Lični razvoj	Omladinski radnici zaposleni u Centru ističu da mladi iz ove ciljne grupe često nisu u stanju da predstave sebe – jednostavno ne znaju kako da to verbalizuju. Upravo tu nastupa podrška koju im Centar pruža – kroz različite radionice i razgovore, pomažu im da prepoznaju i izraze svoje snage, ali i da identifikuju slabosti na kojima mogu raditi i koje mogu prevazići u budućnosti.
Perspektive zainteresovanih strana	Cilj projekta je da skrene pažnju i stručne i šire javnosti na potrebu za uslugama koje podržavaju mlade iz ranjivih i teže zapošljivih grupa. Socijalna isključenost i nezaposlenost imaju snažan negativan uticaj na emocionalni i društveni život mladih, ometajući njihov razvoj i doprinoseći međugeneracijskom prenosu siromaštva. Kroz decenije rada sa decom i mladima bez roditeljskog staranja, SOS Dečija sela su razvila duboko razumevanje da je pravovremena i individualizovana podrška ključna za osnaživanje i dugoročnu stabilnost mladih. Zato su svoje napore usmerili ka osmišljavanju i sprovođenju inovativnih

Karijerni centar <i>Jaki mladi</i>	
	programa koji ih izdvajaju po pristupu prilagođenom svakom mladom čoveku, uz kontinuiranu psihosocijalnu i savetodavnu podršku.
Rezultati učenja	Kroz ovaj program, kao i kroz obrazovne aktivnosti i radionice koje ga prate, mladi imaju priliku da razviju i konkretne (opipljive) i nematerijalne (lične) veštine. S jedne strane, razvijaju digitalnu pismenost, znanje jezika i radne veštine, dok s druge strane rade na razvoju komunikacionih veština, jačanju samopouzdanja, kao i upoznavanju sa pojmom timski rad i odgovornostima koje radno okruženje nosi.
Dugoročni efekti	U saradnji sa partnerima, SOS Dečija sela povezuju mlade sa potencijalnim poslodavcima, nude obuke za pokretanje sopstvenog biznisa, dodeljuju mini grantove za pokretanje preduzetničkih inicijativa, obezbeđuju mentorsku podršku, i sarađuju sa drugim institucijama i organizacijama koje se bave zapošljavanjem mladih.
IV. Digitalni i alati za neformalno učenje	
Upotreba digitalnih alata	N/A
Alati za neformalno učenje	Neki od alata za neformalno učenje koji se koriste u okviru ove dobre prakse uključuju: • Seriju edukativnih radionica za mlade na teme poput samopouzdanja i samorazumevanja, upravljanja konfliktima, razvoja komunikacionih veština • Radionice za pisanje radne biografije (CV) • Simulacije razgovora za posao • Radionice o zapošljavanju i ekonomskom osnaživanju, realizovane u partnerstvu sa kompanijama
V. Uticaj i rezultati	
Rezultati i dostignuća	Do sada je više od 700 mladih koristilo usluge Karijernog centra <i>Jaki mladi</i>. Tokom 2023. godine, u aktivnostima Centra učestvovalo je ukupno 164 mladih. Od toga je 85 mladih završilo obuku iz životnih veština i zapošljavanja. Organizovan je 21 omladinski klub sa ukupno 43 učesnika. Među njima, 14 mladih je pronašlo zaposlenje, dok je 13 steklo radno iskustvo. Pored toga, 74 učesnika je dobilo psihosocijalnu podršku, kao deo usluga savetovanja i profesionalnog usmeravanja. Takođe, od 2020. godine, Centar je, u saradnji sa partnerskim organizacijama, podržao zapošljavanje i osnaživanje oko 400 mladih u

Karijerni centar *Jaki mladi*

	Beogradu, Novom Sadu, Nišu i Kragujevcu.
Praćenje efekata	Centar vodi detaljnu evidenciju o broju mladih koji koriste njihove usluge, učestvuju u aktivnostima i radionicama, kao i o statistikama zapošljavanja korisnika koji su prošli kroz njihove programe.
VI. Potencijal za integraciju u CARE4YOUTH	
Ključne lekcije	I članovi organizacije i mladi koji učestvuju u aktivnostima Centra ističu značaj psihosocijalnog savetovanja i podrške, smatrajući ga jednim od najvažnijih aspekata u procesu izlaska iz sistema socijalne zaštite i prelaska u samostalan život.
Mogućnost integracije	Primere poput radionice za rešavanje konflikata moguće je implementirati u okviru projekta <i>Care4Youth</i> , jer je to bez sumnje oblast od izuzetnog značaja – kako za svakodnevni život, tako i za funkcionisanje u radnom okruženju.
Izazovi i adaptacije	Po potrebi, model se može prilagoditi, uzimajući u obzir vremenski okvir, specifičnosti ciljne grupe i druge relevantne faktore.
Drugo	N/A
Saglasnost	/

Da se život i zakon slože: unapređenje sistema podrške mladima bez roditeljskog staranja u procesu osamostaljivanja

I. Pregled dobre prakse

Lokacija	Beograd, Srbija
Godina i trajanje	2022-2023
Autor	Neformalna mreža <i>Krug podrške</i> (CEPORA- Centar za pozitivan razvoj dece i omladine, Moj Krug, Centar za socijalno preventivne aktivnosti GRiG)
Opis	Opšti cilj projekta bio je unapređenje procedura za sprovođenje usluga namenjenih mladima koji napuštaju rezidencijalnu ili hraniteljsku zaštitu na teritoriji grada Beograda. Kroz ovaj projekat, težilo se doprineti: • transparentnijem sprovođenju postojećih oblika podrške za samostalan život, • prepoznavanju i aktivnom korišćenju drugih dostupnih oblika podrške namenjenih mladima koji napuštaju sistem zaštite i prestaju da koriste usluge smeštaja, • povećanju broja mladih koji uspešno koriste dostupne usluge i ostvaruju svoja prava nakon izlaska iz rezidencijalne ili hraniteljske

Da se život i zakon slože: unapređenje sistema podrške mladima bez roditeljskog staranja u procesu osamostaljivanja

	zaštite.
Ciljne grupe	Primarna ciljna grupa: • Mladi koji izlaze iz sistema socijalne zaštite • Gradski centar za socijalni rad • Sekretarijat za socijalnu zaštitu Grada Beograda Sekundarna ciljna grupa: • Šira javnost (u cilju podizanja svesti)
II. Relevantnost za CARE4YOUTH i EU Strategiju za mlade	
Socijalna inkluzija	U okviru projekta, postavljena je pozorišna predstava pod nazivom <i>Propuštena šansa</i>, koju su zajedno osmislili i izveli mladi iz rezidencijalne i hraniteljske zaštite. Predstava se bavi ličnim, društvenim i sistemskim izazovima sa kojima se ovi mladi suočavaju tokom odrastanja i prelaska u samostalan život. Izvođenja u jednoj od gradskih sala pružila su jedinstvenu priliku publici da dublje sagleda životne priče mladih bez roditeljskog staranja i bolje razume njihove okolnosti i izazove sa kojima se suočavaju. Takođe, organizovane su i dodatne izvedbe za druge mlade iz sistema socijalne zaštite, njihove vaspitače i hranitelje. Predstava je otvorila prostor za razmenu, povezivanje i osnaživanje među mladima i odraslima uključenim u proces tranzicije ka samostalnosti.
Zapošljivost	Problem sa kojim se mladi koji izlaze iz sistema socijalne zaštite često suočavaju jeste nedostatak informacija, ali i neadekvatna i nepravovremena sistemska podrška. Zbog toga su, u okviru projektnih aktivnosti, preduzeti koraci ka unapređenju okvira socijalne zaštite u Beogradu, kroz predloge izmena Odluke o pravima i uslugama socijalne zaštite Grada Beograda. Pored toga, izrađeni su i distribuirani informativni materijali namenjeni mladima, sa jasno prikazanim procedurama i dostupnim oblicima podrške i zapošljavanja.
Uključenost u sportske aktivnosti	Sportske aktivnosti nisu formalno uključene u ovu dobru praksu.
Uključenost u slobodne aktivnosti	Pomenuta predstava nastala je kao rezultat serije radionica primenjenog teatra, u kojima su učestvovali mladi iz rezidencijalne zaštite, kao i oni koji su nedavno napustili institucije ili hraniteljske porodice, oslanjajući se na lična iskustva. U pripremu predstave bili su uključeni i volonteri i stručnjaci iz sistema socijalne zaštite.

Da se život i zakon slože: unapređenje sistema podrške mladima bez roditeljskog staranja u procesu osamostaljivanja

	Cilj ove zajedničke inicijative bio je da se mladima pruži prostor za izražavanje sopstvenih priča i izazova kroz teatar, podstičući razumevanje, empatiju i ističući značaj podrške i osnaživanja unutar sistema socijalne zaštite. U okviru multimedijalnih aktivnosti projekta, snimljen je i dokumentarni film, koji prikazuje izazove sa kojima se mladi suočavaju nakon izlaska iz sistema. Učesnici su bili upravo oni koji su napustili sistem zaštite, što je filmu dalo autentičan i emotivan ton, prikazujući stvarne prepreke na putu ka samostalnosti. Kroz digitalno prisustvo, film je poslužio kao snažan zagovarački alat, usmeren ka promeni politika i razvoju inicijativa zajednice koje bi bolje odgovarale na potrebe i prava mladih koji napuštaju sistem. Film je doprineo podizanju svesti i razumevanju kompleksnosti tranzicije ka samostalnom životu.
Usklađenost sa EU Strategijom za mlade:	Sve pomenute aktivnosti u potpunosti su usklađene sa ciljevima i principima EU Strategije za mlade. Kroz pripremne radionice, kreiranje predstave i produkciju dokumentarnog filma, projekat podstiče aktivno građanstvo, učestvovanje i socijalnu inkluziju mladih. Pružanjem informativnih materijala i razvojem online platforme za mlade, direktno se podržavaju ciljevi Strategije koji se odnose na učenje, obuke i mogućnosti za zapošljavanje. Takođe, zagovaranje promena javnih politika i povećanje systemske podrške za mlade koji izlaze iz sistema zaštite doprinosi ostvarenju cilja Strategije da se obezbedi inkluzivno obrazovanje, obuka i zapošljavanje za sve mlade. Sve ove aktivnosti zajedno doprinose stvaranju inkluzivnijeg i podržavajućeg okruženja za mlade širom Evrope, podstičući njihovo aktivno uključivanje i osnaživanje u društvu.
III. Pristupi i metode prilagođeni ciljnim grupama	
Lični razvoj	Ovaj višeslojni pristup nije samo omogućio samoizražavanje i emocionalni razvoj, već je mladima pružio i praktična znanja potrebna za snalaženje u složenostima prelaska u odrasli život. Kroz ovo iskustvo, otkrili su snagu svog glasa i potencijal za pozitivne promene u sopstvenim zajednicama.

Da se život i zakon slože: unapređenje sistema podrške mladima bez roditeljskog staranja u procesu osamostaljivanja

Perspektive zainteresovanih strana	
Rezultati učenja	Tokom procesa kreiranja predstave, mladima je pružena prilika da izraze svoju kreativnost, ali i da se suoče sa emocijama koje ova ranjiva grupa često potiskuje i teško obrađuje. Oснаženi su time što su javnim putem progovorili o izazovima sa kojima se suočavaju, doživljavajući priznanje i razumevanje koje nastaje kada građani zaista slušaju i povezuju se sa njihovim pričama. Pored toga, projekat im je obezbedio platformu putem koje mogu doći do informacija o svojim pravima, kao i mogućnostima za podršku i zapošljavanje – informacijama koje im inače često nisu lako dostupne. Ovaj višedimenzionalni pristup nije samo omogućio samoizražavanje i emocionalni rast, već ih je i opremio praktičnim znanjima potrebnim za snalaženje u izazovima prelaska u odrasli život. Na tom putu, otkrili su snagu sopstvenog glasa i mogućnost da donesu pozitivne promene unutar svojih zajednica.
Dugoročni efekti	Dugoročni efekti tek treba da se pokažu, ali do sada je projekat uspešno adresirao ključna pitanja sa kojima se suočavaju mladi koji izlaze iz sistema socijalne zaštite.
IV. Digitalni i alati za neformalno učenje	
Upotreba digitalnih alata	Prepoznajući značaj digitalnih platformi u savremenom društvu, razvijena je interaktivna i korisnicima prilagođena veb stranica, namenjena upravo mladima. Ova veb stranica funkcioniše kao centralizovani izvor informacija, pružajući smernice o dostupnim oblicima podrške, pravnim procedurama i praktične savete za snalaženje nakon izlaska iz sistema socijalne zaštite. Kroz ovu inicijativu, projekat je imao za cilj da osnaži mlade znanjem i resursima neophodnim za donošenje informisanih odluka i uspešnu tranziciju ka samostalnom životu.
Alati za neformalno učenje	Projekat je obuhvatao seriju pripremnih radionica usmerenih ka osmišljavanju pozorišne predstave, nakon čega je usledilo njeno izvođenje pred publikom. Pored toga, realizovano je i snimanje dokumentarnog filma, sa ciljem da se zabeleži suština iskustava podeljenih tokom radionica i same predstave. Pripremnice radionice su predstavljale prostora za učesnike da istraže svoje priče, emocije i perspektive, koje su potom pretočene u scenski izraz i dokumentarni zapis.

Da se život i zakon slože: unapređenje sistema podrške mladima bez roditeljskog staranja u procesu osamostaljivanja

Kroz ovaj višeslojni pristup, projekat je omogućio sveobuhvatno istraživanje i prikaz izazova i pobeda sa kojima se suočavaju mladi koji prolaze kroz tranziciju iz sistema socijalne zaštite ka samostalnom životu.

V. Uticaj i rezultati

Rezultati i dostignuća

Projekat je do sada nesumnjivo doprineo povećanju vidljivosti ove ranjive grupe, kao i izazova sa kojima se suočavaju po izlasku iz sistema socijalne zaštite, čime je dao značajan doprinos socijalnoj inkluziji.

Iako je projekat tek završen, očekuje se da će rezultirati dugoročnim uspostavljanjem dodatnih mehanizama podrške za mlade koji napuštaju sistem brige.

Takođe, projekat je doprineo većoj transparentnosti procedura za dodelu privremenog smeštaja i kontinuirane finansijske pomoći mladima bez roditeljskog staranja na teritoriji Grada Beograda.

Pored toga, očekuje se porast broja mladih bez roditeljskog staranja koji svake godine koriste dostupne oblike podrške.

Kroz ostvarene rezultate, projekat je postavio temelje za dalje sistemske napore usmerene ka unapređenju kvaliteta života i perspektiva mladih u procesu tranzicije iz sistema socijalne zaštite u samostalan život.

Praćenje efekata

/

VI. Potencijal za integraciju u CARE4YOUTH

Ključne lekcije

Institucije moraju obezbediti pravovremenu i sistemsku podršku mladima, ne samo u trenutku kada napuštaju sistem socijalne zaštite, već mnogo ranije. Oblici podrške moraju biti prilagodljivi individualnim potrebama i podjednako dostupni u svim delovima zemlje.

Mladima izuzetno mnogo znači kada i zajednica i država prepoznaju njihove potrebe i pruže podršku – naročito kada je reč o različitim aspektima socijalne inkluzije.

Mogućnost integracije

Osmišljavanje kreativnih aktivnosti kroz koje mladi mogu da izraze svoja osećanja, ali i probleme i izazove sa kojima se suočavaju, predstavlja važan segment rada sa mladima iz sistema socijalne zaštite.

Izazovi i adaptacija

Mogući izazovi u realizaciji ovakvih aktivnosti mogu biti nedostatak resursa, kao i nedovoljno interesovanje mladih za učešće, što zahteva dodatnu motivaciju, prilagođavanje sadržaja i osmišljavanje pristupa koji će ih podstaći na aktivno uključivanje.

Drugo

[Predstava](#)

[Dokumentarac](#)

Da se život i zakon slože: unapređenje sistema podrške mladima bez roditeljskog staranja u procesu osamostaljivanja

	Veb-stranica
Saglasnost	/

Sekcija 8: Rezultati onlajn ankete

[Rezultati onlajn ankete - srpski](#)

[Rezultati onlajn ankete - engleski](#)

Sumirani rezultati:

Razumevanje karijernih snova i aspiracija:

Nisu svi učesnici odgovorili na ovo pitanje, ali oni koji jesu, naveli su sledeće:

- Trenutno ne znam tačno
- Filmska industrija, IT
- Pilot
- Menadžer
- Da radim u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja
- U agenciji
- Veterina, stočarstvo

Demografske informacije:

Svi ispitanici trenutno žive u Beogradu, Srbija.

Dvoje su rođeni u Beogradu, troje u drugim gradovima u zemlji, dok četvoro dolazi iz migrantskog konteksta – iz Nigera, Iraka, Irana i Avganistana.

Trećina ispitanika su žene, dok dve trećine čine muškarci (među kojima su sva četvorica migranti).

Pet ispitanika ima između 18 i 21 godinu, troje su između 22 i 25 godina, a jedan ima više od 26 godina.

Trenutni radni status:

Četvoro učesnika je zaposleno puno radno vreme, dvoje radi pola radnog vremena, a troje je na studijama (od kojih jedan učesnik istovremeno i radi). Jedan učesnik aktivno traži posao.

Obrazovanje i obuke:

Dve trećine učesnika nikada nije pohađalo stručnu obuku niti bilo kakav oblik radno orijentisanog obrazovanja, dok trećina jeste.

Stambena situacija:

Trećina ispitanika trenutno živi u ustanovama socijalne zaštite, skoro polovina živi samostalno, dok su dva učesnika odlučila da ne odgovore na ovo pitanje.

Profesionalne aspiracije i veštine za zapošljavanje

Većina učesnika izrazila je interesovanje za zaposlenje sa punim radnim vremenom.

Mladi iz Srbije dodatno pokazuju interesovanje za praksu, stručno obrazovanje (VET), preduzetništvo i nastavak obrazovanja na višim nivoima, što nije slučaj sa mladima iz migrantskog konteksta.

Veštine za zapošljavanje i očekivanja u pogledu podrške:

- Liderstvo: 4/9 učesnika (svi su mladi migranti, muškog pola)
- Timski rad: 8/9 učesnika
- Digitalna komunikacija: 1/9 učesnika
- Rešavanje problema: 4/9 učesnika
- Samostalnost/autonomija: 4/9 učesnika
- Preduzetnički duh: 3/9

- Kursevi jezika: 6/9 učesnika
- Pomoć u pronalaženju posla: 5/9 učesnika
- Stručno osposobljavanje: 5/9 učesnika
- Karijerno savetovanje: 5/9 učesnika
- Finansijska podrška za obrazovanje: 4/9 učesnika
- Mentorski programi: 3/9 učesnika
- Prilike za umrežavanje: 3/9 učesnika

Izazovi i nivo samopouzdanja:

Najčešće prepreke koje su učesnici naveli:

- Nedostatak obrazovnih resursa – 4/9
- Ograničene mogućnosti za zapošljavanje – 5/9
- Finansijska ograničenja – 6/9
- Nedostatak mentorske podrške – 3/9
- Diskriminacija – 2/9 (oba učesnika su migranti)

Nivo samopouzdanja kada je u pitanju pronalaženje stabilnog zaposlenja ili nastavak obrazovanja (na skali od 1 do 5):

- 3 učesnika su navela da nemaju uopšte samopouzdanja (1/5)
- 5 učesnika se nalazi negde između (2/5 ili 3/5)
- 1 učesnik je naveo 4/5 – što ukazuje na relativno visok nivo samopouzdanja

Ovi podaci ukazuju na to da je većini učesnika potrebna dodatna podrška i osnaživanje, kako bi se smanjile prepreke i povećalo poverenje u sopstvene kapacitete za izgradnju stabilne i održive karijere.

Slobodno vreme i sport:

- Sport – 4/9
- Čitanje – 4/9
- Umetnost i ručni rad – 2/9
- Muzika – 5/9
- Kuvanje – 6/9
- Aktivnosti na otvorenom – 5/9

Petoro od devet učesnika redovno se bavi sportom (uglavnom odlaskom u teretanu).

Samo jedan učesnik naveo je da se suočava sa izazovima kada je u pitanju bavljenje sportom, i to u vezi sa troškovima i ishranom.

Sedmero od devet učesnika čvrsto veruje da aktivno učešće u sportskim i slobodnim aktivnostima doprinosi razvoju ključnih veština važnih za budućnost.

Ovo potvrđuje značaj uključivanja ovakvih aktivnosti u programe osnaživanja mladih koji se nalaze u tranziciji iz sistema socijalne zaštite.

Saglasnost:

Osam od devet učesnika dalo je saglasnost za korišćenje podataka, uz poštovanje anonimnosti.

Samo trećina učesnika izrazila je zainteresovanost da ostane u kontaktu sa projektnim timom.

Sekcija 9: Zaključci

Rezultati desk istraživanja ukazuju na nekoliko ključnih problema sa kojima se suočavaju mladi koji izlaze iz sistema socijalne zaštite.

Pre svega, postoji izražen nedostatak pravovremene i systemske podrške koju bi institucije trebalo da obezbede. Ovaj nedostatak ostavlja mnoge ranjive mlade osobe bez potrebnih resursa i smernica tokom ključnog perioda njihovih života. Takođe, odsustvo adekvatne psihološke podrške u okviru ili nakon izlaska iz sistema dodatno pogoršava izazove sa kojima se suočavaju. Bez odgovarajućih resursa u oblasti mentalnog zdravlja, oni se mogu teško nositi sa tranzicijom ka samostalnom životu.

Nedostatak kontinuirane podrške nakon izlaska iz sistema ostavlja mnoge mlade ljude s osećajem napuštenosti i nespremnosti za snalaženje u složenostima odraslog života. Odsustvo podrške doprinosi većim stopama beskućništva, nezaposlenosti i problema sa mentalnim zdravljem među mladima koji izlaze iz sistema. Dodatno zabrinjava činjenica da se za većinu mladih ne izrađuju individualni planovi tranzicije, koji bi ih, uz podršku socijalnih radnika, pripremili za samostalan život.

Neuspeh da se za svakog mladog korisnika izradi odgovarajući individualizovani plan tranzicije od strane njegovog socijalnog radnika je zabrinjavajući. Prilagođeni pristup je ključan za odgovaranje na specifične potrebe i okolnosti svakog pojedinca u pripremi za samostalan život.

Pored toga, nejednaka raspodela podrške i mogućnosti u različitim krajevima zemlje dodatno otežava položaj mladih koji napuštaju sistem. Razlike u pristupu resursima i uslugama održavaju društvene i ekonomske nejednakosti među ovom ranjivom grupom. Posledično, nedostatak svesti među mladima o njihovim pravima i dostupnim sistemima podrške nakon izlaska iz sistema dodatno doprinosi njihovoj ranjivosti. Obezbeđivanje jasnih i dostupnih informacija je ključno za osnaživanje mladih da se zalažu za sebe i pristupe pomoći koja im je potrebna.

Dodatno,, izostanak sportskih aktivnosti za ovu ranjivu grupu predstavlja propuštenu priliku za holističku podršku i razvoj. Uključivanje u sport može doprineti fizičkom i mentalnom blagostanju, podstaći socijalne veze i pružiti dragocene životne veštine.

Zaključno, rešavanje ovih sistemskih nedostataka zahteva koordinisane napore donosilaca odluka, institucija, socijalnih radnika i organizacija civilnog društva. Prioritetno obezbeđivanje pravovremene i sveobuhvatne podrške, zagovaranje jednakog pristupa resursima i promovisanje holističkog blagostanja može omogućiti društvu da bolje podrži mlade u tranziciji iz sistema socijalne zaštite i osnaži ih da vode ispunjene živote.